

Maximalist! in de eighties Foto Marie-Françoise Plissart VLNR: WALTER HUS, ERIC SLEICHIM, PETER VERMEERSCH, DIRK DESCHEEMAERKER, JEAN-PAUL DESSY, THIERRY DE MEY

teksttheater doet immers ook in de opera stof opwaaien. Indien we theaterwetenschapper Hans-Thies Lehmann mogen geloven, is het hele theaterlandschap zelfs in een 'proces van muzikaliserend' verzeild geraakt. Wat er ook van zij, aardig wat componisten doen al een poosje hun best om het eenrichtingsverkeer van toon naar woord te doorbreken. Dat ook in onze contreien de eis tot theatraaliteit met eigenzinnige ripostes beantwoord wordt, bewijzen Peter Vermeersch, Eric Sleichim, Thierry De Mey en Walter Hus: vier erfgenamen van de vroegere muziekformatie Maximalist! Dit modieus strak in het pak gestoken ensemble maakte eind jaren '80 furore met pittige sounds en spitse ritmes. Dat deze heren tegenwoordig de theatraaliteit opzoeken, is misschien niet zo vreemd. Immers, zoals de naam al deed vermoeden, was Maximalist! de Belgische reëliek op de Amerikaanse *minimal music*. En laat het nu net deze anti-narratieve muziekstijl zijn die met haar zoutloze harmonieën, ritmische armoede en melodische spaarzaamheid het vertellerige muziekgenre bij uitstek – opera – op z'n kop zette. Revolutionair van dienst was Philip Glass, die met z'n fabuleus associatieve *Einstein on the beach* het operapubliek van de sokken blies. Zijn collega Steve Reich investeerde dan weer in de muziektheatrale kwaliteiten van repetitief *ge-loopte* spreekstemmen. En ook al zijn de liederen van het vroegere Maximalist! de minimalistische, repetitieve lesjes van hun overzeese collega's inmiddels ontgroeid, toch kan je je niet van de indruk ontdoen dat de stuurse en weinig beeldrijke aard van *minimal music* hun denken over *musica teatralis* danig aantastte. Vier heren in de weer met notenbalk en plankenvloer, vier markante uitstapjes in muziektheatraal denken.

Luisterdrama

Blasfemie, provocatie, arrogantie, politiek verraad, seksuele excessen: hoe excentriek of ongeremd de capriolen van de keizerlijke titelheld

ook mogen zijn, Peter Vermeersch' *Heliogabal* lijkt een eerder braaf operaatje. Een schrijver (Thomas Jonigk) levert keurig het libretto af, rollen worden netjes verdeeld over zangstemmen en acteurs, en een componist zet het boeltje op muziek. Maar, schijn bedot. *Heliogabal* is een 'big band opera', een ondertiteltje dat wijst tot ver boven de zo aangekondigde bezetting – dit is géén 'opera for big band'. Niet deze bezetting zelf stemt tot nadenken (we hadden van de *chef d'orchestre* van *Flat Earth Society* niet anders verwacht), wél het accentje op het louter muzikale aspect van deze compositie. En inderdaad, in Vermeersch' klankdecor wordt dan ook flink wat plaats geruimd voor virtuoos muzikaal solo-werk, is de titelrol een zo goed als stomme rol, mag één van de figuren zich uitdrukken middels een roestige trekzak, flirt het orkest ongeremd met diverse stijlen en doorbreken louter instrumentale interventies de handeling. Maar vooral: geheel conform het wat zoutloze onderwerp van Jonigks libretto – Heliogabalus' wereld is analoog aan onze compomislouze idolencultuur – lijkt Vermeersch' partituur losjes over intrige en sentiment heen te walsen. Deze muziek pikt nauwelijks in op de gebeurtenissen en volgt een eigen, nonchalant-speelse logica.

Dat daarbij het orkest centraal komt te staan, is geen verrassing. 'Elke componist die het orkest wil behandelen als het belangrijkste element moet het op het podium zetten en het deel laten uitmaken van de actie,' zo wist Arnold Schönberg al. Woorden die Vermeersch en regisseur Roy Faudree erg letterlijk namen: het orkest werd de hellende bühne opgetild en de zangers/acteurs mochten naast en om de *Flat Earth Society* hun ding doen, alsof het een geënceneerd concert was. Geen suf staaltje scenografie, want met het antiek-Romeinse onderwerp zit *Heliogabal* aardig in de buurt van het (barokke) oratorium, een scèneloos 'luisterdrama' dat sinds Händel wel erg dicht aanschurkt bij het operagenre.